

Svatý Václav v díle Adama Václava Michny z Otradovic

Obdivuhodný hudební skladatel a básník doby baroka, Adam Václav Michna z Otradovic, se asi okolo roku 1600 narodil v Jindřichově Hradci, pravděpodobně v domě na hlavním náměstí, kde je dnes restaurace „Zlatá husa“. V našem městě prožil své mládí a v podstatě i celý další život, včetně stavovského povstání a doby pobělohorské, kdy náboženské poměry zde byly velmi komplikované, navštěvoval jezuitské gymnasium, zažil povýšení fary na infulované probošství (1625) a nejspíše v roce 1633 se stal ředitelem kůru a varhaníkem v proboštském chrámu, v roce 1648 byl zvolen představeným literátského bratrstva, vyučoval také hudbě a zpěvu. Patřil mezi měšťskou honoraci, jako zámožný a vážený měšťan zde zemřel 2.11.1676. Po celou dobu svého působení na kůru se snažil o povznesení hudby při bohoslužbách na co nejvyšší úroveň a nedostatek kvalitního notového materiálu, potřebného pro zpěvumilovný český lid, nahradil svojí vlastní tvorbou. Komponoval nejen duchovní chrámovou hudbu, ale protože dostal od Boha i dar básnictví, psal k písním vlastní náboženské texty. Jeho hudební tvorbu můžeme rozdělit na část s českými texty a na část s latinskými liturgickými texty.

Vůbec se nemůžeme divit, že v Michnově díle se objevuje i svatý Václav. Jednak byl jeho křestním patronem, jednak na oživení úcty se svatému Václavu se výrazně v 17. století podíleli jezuité (např. Jan Tanner, Bohuslav Balbín), se kterými Michna úzce spolupracoval a jejichž pražská tiskárna tiskla Michnovy skladby.

A) České písně ke sv. Václavu jsou obsaženy v kancionálu „Svatoroční muzika“, který vyšel v roce 1661 a byly určeny ke zpěvu především v den svátku sv. Václava, tedy 28.zář. Níže uvedené Michnovy texty jsou původní, odpovídají českému jazyku v 17.století a proto působí poněkud archaicky. Bylo by ideální při čtení Michnových textů současně slyšet i jejich Michnovu melodii, ale to, bohužel, v našem farním zpravodaji není možné.

Píseň o svatém Václavu, patronu a dědici českém, má ve sbírce „Svatoroční muzika“ číslo **81**. Jistě poznáte, že text písně je v první části ohlasem známého svatováclavského chorálu ze 12. století, který zpíváme dodnes.

1. *Svatý Václave, kníže náš, - věrný zástupce náš, - k tobě Čechové voláme, - pomoci žádáme žádáme.*
2. *Ó dědici České země! - zpomeň na své plémě, - v těžkých bídách postavené - ze všech stran ssoužené.*
3. *Svatý Václave nám milý - vůdce skomonilý, (vznešený) - zažeň naše nepřátely, - k naší zhoubě smělý.* (připravené)
4. *Odvrať od svého lidu - hlad, i jinou bídu, - chraň nás od kacířské roty, - od sucha, drahoty.*
5. *Upros, ó svatý Václave! - nám povětrí zdravé, (počasí) - ostříhej lid tvůj poddaný - od morové rány.*
6. *Svatý náš orodovníče, - Boží milovníče, - oroduj za svou milou vlast, - odvrát všelikou strast.*
7. *Jediné máme doufání, - v tvém orodování. - Které jsi chránil na zemi, -chraniž i na nebi.*

Druhá o svatém Václavovi (tak jednoduše ji skutečně Michna nazval). Tato píseň má ve „Svatoroční muzice“ číslo **82** a její text ve své podstatě vychází z pozdějších legend (Kristiánova) o svatém Václavovi, např. „Život a umučení sv. Václava a jeho báby sv. Ludmily“.

1. *Učinil nám divadlo (podívanou) - Pán Bůh z výsosti, - vystaviv nám zrcadlo - všelikých ctností, - svatého Václava, - jenž jest Čechův sláva.*
2. *V tom zrcadle, Čechové, -vždy se vzhlídejte, -jsou-li vaši mravové -rovní, zpytujte. -Napravte, co zlého, - držte, co dobrého.*
3. *První, mládenečkové, - se podívejte, -uzříte věci nové, -pilně stíhejte, -jaké činil ctnosti -Václav v své mladosti.*
4. *Bohu i lidem milý -byl v své mladosti, -poslušný, ušlechtilý, -obraz mravnosti, - libý i stydlivý, -ke všem přívětivý.*
5. *Kněžtům při mši sloužil -ctně, bohobojně, -ve všech skutcích se míval -slušně, pokojně, -hříchův se varoval, - pobožnost miloval.*
6. *I vy, lidé dospělí, -zde se vzhlížejte, -čím by jste se stkvítí měli, -porozjímejte! -Patřte na milého -vejvodu vašeho!*
7. *Vyvracel zlost pohanskou -dle své možnosti, -hájl víru křesťanskou -s velikou vroucností, -vyháněl pohany, -zastával křesťany.*
8. *Chrám, kteréž zavřela -zlost Drahomíry, -horlivě otevřela -křesťanské víry, -kterou Václav svatý -chtěl větší znik bráti.*
9. *V noci, byť byla zima, -chodíval pěšky -a nohama bosýma -vejvoda český -chrám navštívit, -Bohu se modlit.*
10. *Slušně se každý diví -poníženosti, -že kníže nosil dříví -v noční temnosti, -chudým vdovám dával, -tajně vychovával.*
11. *Tak světlí příkladové -tak vzáctných ctností -ať jsou vám, ó Čechové, -v mysli, v vážnosti, -jak předešel, jděte, -kam přišel, přijdete!*

B) Do Michnovy tvorby s latinskými liturgickými texty patří „MISSA SANCTI WENCESLAI“ („Svatováclavská mše“), pocházející zřejmě z roku 1669. Hudební znalci tvrdí, že je nejvyspělejší ze všech Michnových mší. Poněkud překvapuje, že Michna v této skladbě ani v jednom místě nepoužil nějakou melodii z některé písně o sv. Václavu, známé v jeho době. Připsal ji ke cti sv. Václava, svého křestního patrona, ale hudba (a pochopitelně ani latinský liturgický mešní text) nijak sv. Václava nepřipomíná. Jedná se o zhudebnění klasického latinského mešního ordinaria (Kyrie – přednes trvá asi 8 minut, Gloria – 6,5 minut, Credo – 12 minut, Sanctus + Benedictus – 7 minut, Agnus Dei – 4,5 minut), jehož interpretace v celku trvá nejméně 38 minut. Michna zde použil své znalosti benátského hudebního slohu a renesanční polyfonie. Skladba je bohatá nejen melodicky a polyfonně, ale i zvukově. Michna v ní využívá s ohledem na smysl liturgického textu dechové nástroje (dvě clariny, které lze nahradit trubkami), dva cornetty (s alternací houslí), čtyři violy, (navíc možnost uplatnění kontrabasu) a varhan. Tyto hudební nástroje doprovází zpěv šesti sólových hlasů (soprán I., soprán II., alt, tenor I., tenor II., bas) a stejně tak obsazeného šestihlasého smíšeného sboru. V minulých letech „Svatováclavská mše“ zazněla pod vedením Mgr. Michaela Pospíšila při nedělní mši svaté v proboštském chrámu, jako vyvrcholení již tradičních Slavností Adama Václava Michny z Otradovic, které letos mají již XVI. ročník.

zpracoval K.B.